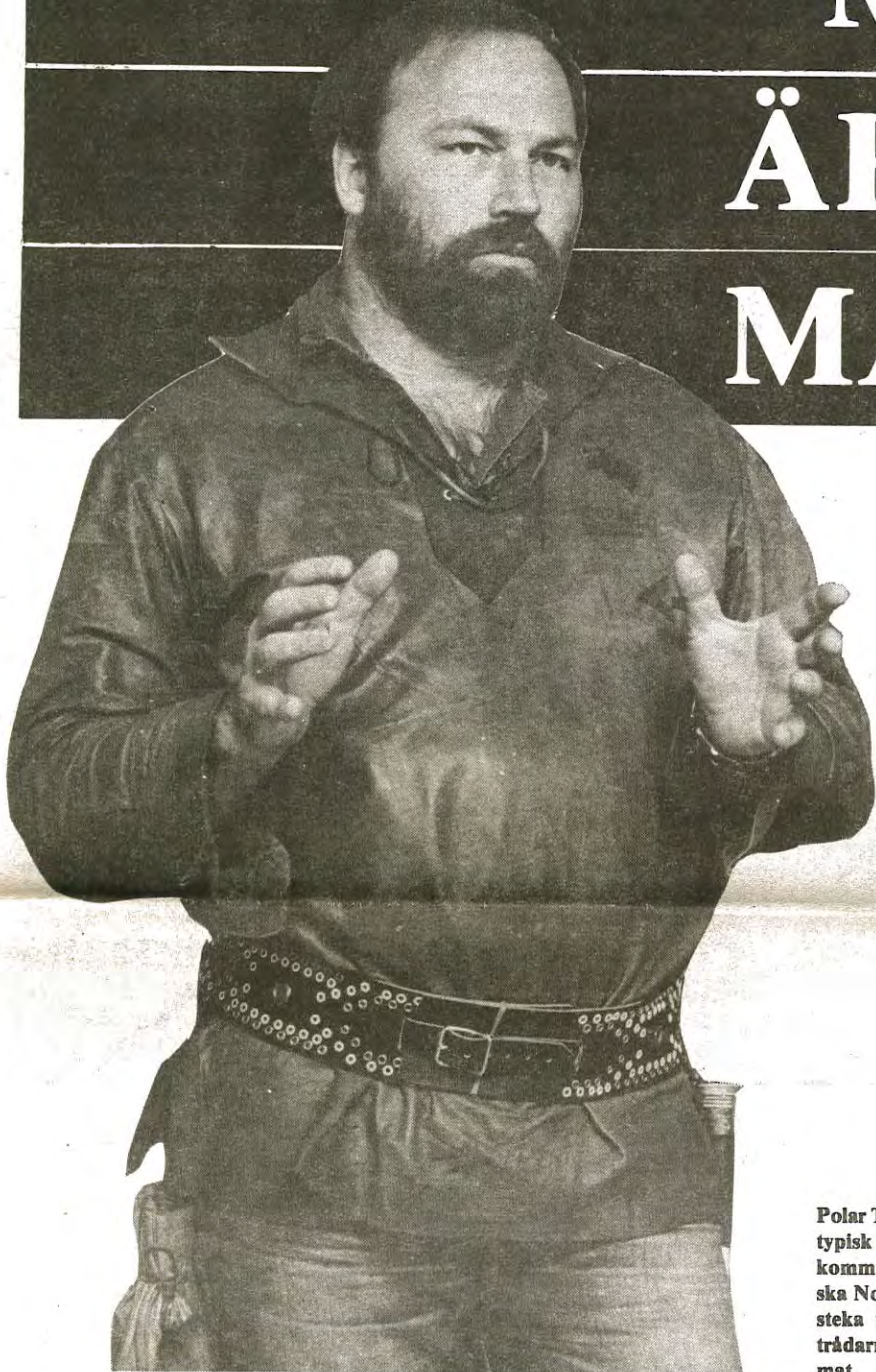

Gällivare

INFORMATION FRÅN GÄLLIVARE KOMMUN NR 1 1986 ÅRG 17

KOMMUNBLAD

"MAT I NORR" ÄR TEMAT FÖR MARKNADEN

Årets Gällivare marknad är den 33:e i modern tappning. Meningen är att den ska bli den mest välbesökta hittills. Marknadskommittén satsar hårt på att göra arrangementet till en verklig folkfest. Genom effektiv marknadsföring och samarbete med SJ, hotell och resebyråer ska norrbottningar och norrmän lockas till Gällivare i större skaror än tidigare. I nysatsningen ingår också att ge marknaden ett samlande tema. Premiärtemat blir "Mat i norr". På Centralskolans gård kommer landsändans delikatesser att bjudas ut.

SIDAN 3 och MITTEN

FRISKT REDAN 1951

Begreppet "Friska Gällivare" är egentligen inget nytt. Det började faktiskt lanseras så tidigt som 1951. Den överraskande upptäckten gjorde vi i det årets programblad för Gällivare marknad. En inflyttad sörlänning skrev ett kåseri i bladet och poängterade inte minst luftens, miljöns och befolkningens helande inverkan på själen. För honom var alltså "Friska Gällivare" en realitet. För 35 år sedan. Kåseriet har vi saxat. Det kan läsas på mittuppslaget.

Polar Turisms Åke Norberg kan det här med ortstypisk mat. Han blir därför en viktig kugge i den kommunala matsatsningen. Under marknaden ska Norberg stå på Centralskolans gård och helsteka ren. Det är också han som ska hålla i trådarna för en annan nysatsning — månadens mat.

Turismen ska bli effektiv

Nu ska turismen samordnas och effektiviseras i Gällivare. Från 1 mars sorterar turismfrågorna direkt under kommunstyrelsen. Näringslivskansliet blir verkställande organ. En bättre och offensivare marknadsföring ska göra turismen till en riktigt lönsam näringsgren.

SIDAN 7

Sporthallen fräschas upp

Den vid det här laget 25 år gamla sporthallen i Malmberget ska få en rejäl ansiktslyftning. Andra etappen av ombyggnaden är nu igång. Den går löst på tolv miljoner kronor och ska göra hallen fräsch och ändamålsenlig. Den mest påtagliga förändringen är att bowlinghallen flyttas tillbaka till sin ursprungliga plats.

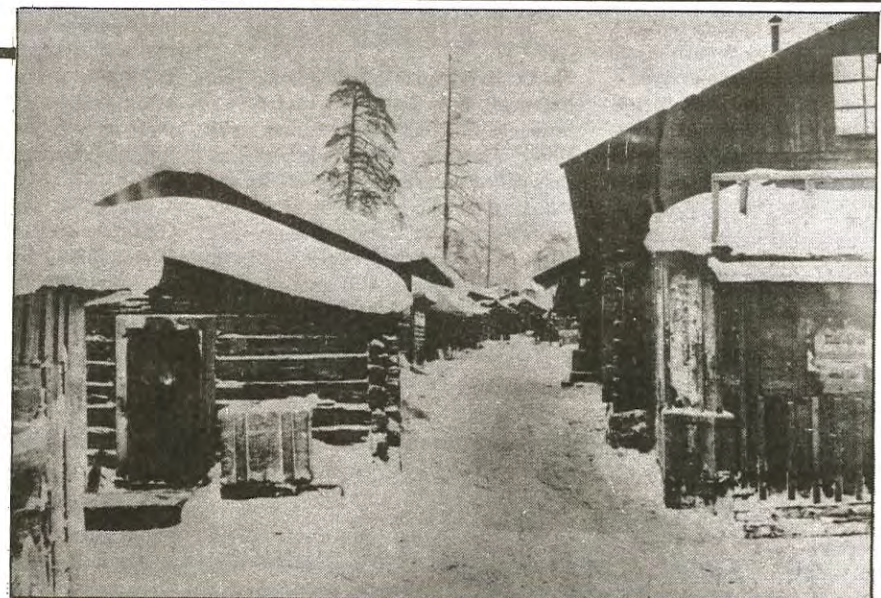
SIDAN 7

Nu ska Malmbergets kåkstad byggas upp!

Kåkstaden i Malmberget var riksbekant vid sekelskiftet. Tidningarna skrev om slum och misär och svenska folket förfasade sig. Kåkbebyggelsen vid den nyöppnade gruvan i norr fick upp folks ögon för arbetarnas många gånger bedrövliga bostadssituation.

Kåkstaden är för länge sedan riven. Men nu ska den byggas upp igen. Delar av den i varje fall. Första etappen ska vara klar 1988, när Malmberget firar sitt 100-årsjubileum. Då ska den gamla Västerlånggatan vara rekonstruerad. Malmberget kommer att få en helt ny turistattraktion. En helt unik attraktion dessutom. Västerlånggatan blir ju i allra högsta grad ett levande museum.

SIDAN 6

SERVICE ÄR NYCKELN

Kommunalrådet har ordet:

TURISMEN — EN NÄRING

1984 startade vi en diskussion om turismen i vår kommun. Tillsammans med turistnäringen arbetade vi fram ett turistpolitiskt program. 1985 ökade turistströmmen och nu höjer vi ytterligare tempot inför vårvinterns och sommarens turism.

300 personer arbetar idag inom turismen. Deras jobb tryggas om vi tillsammans får Gällivare till en känd turistort. Turismen är en näring som ska ge oss nya friska pengar till affärer, hotell, serveringar och aktiviteter.

Du är en viktig del i en framgångsrik turism. Service är nyckelordet som vi alla måste ställa upp och bjuda på till våra besökare.

Turistbyrån arbetar just nu med att fästsipa sommarens arrangemang. Det blir många nyheter och att turista hemma i sommar blir nog lockande för ung som gammal i Gällivare.

Jag vill också berätta om två artiklar i Kommunbladet vars idéer jag tror kommer att bli lyckokast för Gällivares utveckling som turistkommun.

Mat i Norr

Nu är det snart marknad. Liv, rörelse och fest under tre dagar. I år bjuder vi också på en nyhet — Gällivare Marknad får ett tema som i år blir Mat i Norr. Vi ska under året visa upp våra egna maträtter som bygger på naturens tillgångar ex ren, röding, marklor, hjortron och ripa. Det blir en kulinarisk fest som Gällivare bjuder turisterna på under 1986.

Till att börja med...

Marknadsförare

Hakkas GOLF har fått 50.000 kronor av kommunen för att klubbens duktiga skidskåpare ska marknadsföra begreppet Friska Gällivare. Pengarna är i första hand avsedda som stöd för sektionen Christer Majbäck, Larry Poromaa, Mikael Edman, Sven-Erik Pajala, Stefan Larsson och Kåre Larsson. Det är en elitkåra som väl uppfyller kraven för marknadsföringsbidrag till idrottsmän anses man på kommunalt håll. Och andra på det när laget numera innehåller två gyvna handslagsmän. I fortsättningen ska det alltså märkas att de kommer från Friska Gällivare.

Precis tvärtom

Ibland händer de märkligaste saker. Som när vi i förra numret av Kommunbladet presenterade planerna på en ny campingplats med tillhörande utebassäng. Artikeln kom att innehålla en riktig groda. Vi påstod nämligen att Karl-Erik Häll (s) tycker att campingplatsen ska byggas vid Kvarnorsen medan folkpartisten Mårten Hansson förordar Sandvikén.

De flesta som läste artikeln visste förstås att förslagen kastats om. Att det är Häll som håller på Sandvikén och att Hansson vill att campingplatsen stannar vid Kvarnorsen. Den enda förklaringen till lapsusen är väl att artikel författaren är kirunabo. Han kan bara be om ursäkt för sin groda.

Intresset för campingplatsens placering har föresten engagerat gällivareborna riktigt ordentligt. Kommunen har fått in synpunkter i massor. De håller som bäst på att bearbetas. I nästa nummer av Kommunbladet ska vi förhoppningsvis kunna presentera det slutgiltiga förslaget.

Malmbergskonstnären Ragnar Ödman skapade under 1950-talet en bild som passar ihop med årets Gällivare Marknad "Mat i Norr".

Kåkstaden

De gamla bilderna från Malmbergets kåkstad berättar om ett hårt liv. Pionjärerna som kom till Malmberget byggde själva upp ett samhälle i vildmarken. Det var män och kvinnor som genom sina folkförelser kämpade för en bättre tid för sina barn.

Idag, 100 år senare, startar vi uppbyggandet av Malmbergets kåkstad. Vi gör det inte för att romantisera det gamla utan för att handfast berätta om och hylla Malmbergets pionjärer. Dagens skolbarn skall bygga tillbaka historien och lära sina förälders arbete för ett bättre samhälle. Kåkstaden blir också en unik turistattraktion. Gruvan och kåkstaden kommer att locka tiotusentals turister till Malmberget.

Ulf Sundberg
Ulf Sundberg

VILLÄGARNNA HAR BÄTTRE GARANTIER

För någon år sedan krävdes i Bernhard underreknad av bland andra Bernhard Winsa att kommunen skulle tillse en opartisk utredning om byggnadsnämningens omfattning. Motionärerna tyckte också att kommunen skulle ta på sig det ekonomiska ansvaret om villägarna inte kunde nå en överenskommen med byggföreningen.

Motionen är nu bevarad. Den förklarar inga åtgärder. Kommunstyrelsen

Ny adresskarta

Nu har också Gällivare fått en adresskarta. Äntligen, säger säkert många. Gällivare har nämligen tidigare varit en av de få kommuner som saknat en karta av det slaget. Nu är alltså den bristen avhjälpt.

Adresskartan är i storformat. Den mäter hela 1 x 1,35 m och är i skala 1:5.000. Kartan är givetvis tryckt i fyrfärg och har tagits fram av landmåleriet. Eftersom den är nytryckt är den också up to date. Slutkorrigeringarna gjordes i december förra året.

Kartan täcker Gällivare, Malmberget och Koskullskulle. Den kan köpas hos byggnadsnämnden och på turistbyrån. Priset är 50 kronor.

Skatt via data

Nu har också hundskatten hamnat i en databank. Från årsskiftet svarar Kommundata för Gällivares hundskatteutbetalningar. Tidigare sköttes debiteringen manuellt. Den prägningsskatten som används var emellertid ordentligt nerstivet och behövde därför ersättas. Att köpa en ny maskin tyckte kommunen var både oönskat och mindre rentabelt. Därför fick Kommundata ta över och ska i fortsättningen både skicka ut räkningar och se till att hundägarna betalar skatt.

Socialen ut...

I december förra året flyttade socialbyrån till nya lokaler. Det var en kort flyttning. Tvärs över gatan bara. Byrån är nu inrymd i gamla posthuset och dess tillbyggnad. Adressen är Föreningsgatan 4.

Samtidigt med flyttingen delades socialbyrån upp i sektioner:

1. Forskole- och fritidshemssektionen (Barnomsorgen).
2. Äldre- och handikappsektionen (bemötande, träffpunkter, färdtjänst, snöförhållningsservice och liknande).
3. Två sektioner för individ- och familjeomsorg, som handlägger saker som socialbidrag och andra biståndsförfrågningar, barna- och missbruksfrågor, budget, rådgivning och familjerättsrenden.

Socialnämnden har också adressen Föreningsgatan 7 A, där fält- och rådgivningsgruppen "Mitt i stan" finns.

... tekniska in

Socialbyråns tidigare lokaler i kommunhuset står givetvis inte tomma. När socialen drog ut flyttade tekniska kontoret in. Flyttlassen från det trycksamma "tekniska huset" vid Lasseretsgatan gick sista veckan i februari och vid det här laget har personalen hunnit installera sig i sina nya moduler. Lokalerna har under de två månader de stått tomma piffats upp en smula. Dessutom har ventilationssystemet förbättrats.

Kommer tågen att gå Sjisjka förbi?

En indragning av motorvagnstrafiken på inlandspanan under icke turiststäng har kommit ett steg närmare. Det konstaterades 707 Gällivare kommun i ett yttrande över SJ:s tågplan 86, alltså de tidtabeller som ska gälla från 1 juni i år. Planen innebar att SJ gör annu en så kallad marknadsanpassning av trafiken på Gällivare och Malmfältet i Övertig.

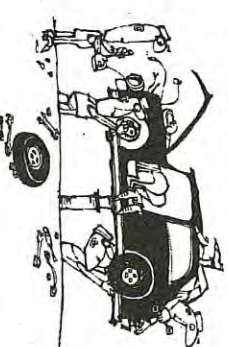
Den mest påtagliga ändringen är att Lapplandsplanen bara ska gå under sommarperioden. Därmed försvinner en av tre direktförbindelser med Syd- och Mellansverige. På inlandspanan dras tåg 3568, med avgång från Jokkmokk kl 15.20, in. Istället kommer tåg 3566 att gå från Arvidsjaur till Gällivare under icke turiststäng.

En indragning av motorvagnstrafiken kommer ett steg närmare och det är en utveckling som måste motverkas, konstaterar kommunens planeringsavdelning. Ändringarna består i övrigt av vissa tidsjusteringar samt att uppehållen i Ripas och Koskivara dras in. Dessutom ersätts det tidtabellslagda upppehållet i Polcirken med behovsuppehål.

Socialnämnden

UTSTÄLLNING

"BEGAGNAD BIL — ÄK INTE PÅ EN BLÅSNING"

BILHANDELN MÅSTE VARUDEKLARERA BEG BILAR.

MRF accepterar inte konsumentverkets krav på vad deklARATIONEN skall omfatta.

KONSUMENTVERKET'S riktlinjer gäller

• BILAR SOM KOSTAR MER ÄN 5.000 KR

• KONDITIONSTEST: 15 specificerade komponenter

• SÄKERHETSTEST: 27 specificerade KAROSSERISKISS: R = Rostskada

L = Lackskada/repa

B = Buckla

G = Glasskada

FLER SKILLNADER FINNS I DEKLARATIONERNA!

KONSUMENTNÄMNDEN INFORMERAR CENTRALSKOLAN, MARKNADSDAGARNA.

ALLA KOMMER ATTTJÄNDA

För ett år sedan skrev vi i kommunblad det om Tjautjas — byn som bara växer och som andas ideal optimism.

I Tjautjas tänker man satsa på turism. Handikappturism i första hand. Planerna är omfattande. Men med pengar är det skrat. Och stödet uppträth kunde kanske också ha varit bättre.

Norrbottnens Turistråd har intagit en rätt avseende hållning. Det behövs varken centrumbyggnad, mottagningsstation eller stugby enligt rådet. Kommunen ligger också lte lågt. Av de 50.000 kronor som Tjautjas-bornna be-

gärt till en förprojektiering har bara 15.000 beviljats.

Men tro inte att byborna känner sig nedslagna för den sakens skull. Eldsjukan Svante Nilsson är minst lika stor optimism nu som han var för ett år sedan:

— Det här är ett projekt som alla kommer att tänka på till slut. Att som vi gjort, bara dyka upp som gubben ur lädan, är aldrig lärt. Dessutom är det något helt nytt vi kommer med. Att skräddarsy ett fritidsområde för handikappade är egentligen en genialisk idé.

Nu gäller det bara att övertyga besikt-fattarna om den saken.

Projektet är redan igång. I dagarna inivis en serveringslokal för 40-talet personer och en stor grillkåta. Svante Nilsson har lånat pengar privat till dessa byggen.

— Men anläggningarna ska vad det lider överföras till ett aktiebolag och drivs av byns ungdomar, säger han. De satsningar vi planerar görs inte minst för att ungdomarna ska få sysselsättning. Det har hittills inte varit lätt att få loss pengar för entusiasterna i Tjautjas. Förutom de 15.000 kronor kommunen

beviljat har allmänningen ställt upp med 25.000. Det är allt.

— Men kommunen har förstås ställt upp med folk också och vi hoppas på mer stöd av det slaget, säger Svante Nilsson. Till sommaren behöver vi 10—15 ungdomar som kan röja sägar, spika ihop bryggor och liknande.

Det är i första hand friskvård som Tjautjasborna tänker ägna sig åt. Byn ska bli ett fritidsparadis för handikappade.

— Vi skräddarsy anläggningarna för just handikappade, men på sikt hittar säkert också "Svensson" hit, säger Nils-

son. Att intresset i kommunen ännu är lte jmnt beror nog på att så få vet något om Tjautjas. Massor av Gällivarebor har aldrig varit hit. De har därför inga kunskaper om vår by. Vilka förutsättningar vi har tack vare vårt unika lägefällsområde exempelvis.

Den serveringslokal som invigs i dagarna är bara en första bit i en tänkt storsatsning. Lokalen är förstås handikappanpassad. Ett barnbarn till Nilsson Skum har förresten smyckat lokalen genom att måla tre av väggarna.

47 RENNRÄTTTER.

På en lappländsk specialmeny inar naturligtvis renköttet hedersplatsen. Renen har i alla tider varit livsviktig på våra nordliga breddegrader. Samerna har också lärt sig att utnyttja den — om man nu kan uttrycka det så — från topp till tå. Det finns inte en enda del på renen som inte används i det samiska hushållet.

Även i "normalköket" kan renköttet varieras nästan i det oändliga. Recepten är i varje fall otaliga.

På 30-talet kom det i Gällivare ur ett litet häfte med titeln "Husmanskost på ren". Författare till det 32-sidiga häftet va Anna Grahm-Scharin och Berta Östman. De lyckades få plats med 47 rätter på dessa sidor.

Åke Norberg lagar ofta mat över öppen eld. Här sitter han i kålans dunkel och halsstrar röding.

Snart finns häftet att köpa igen. Ett nytryck har nämligen gjorts lagom till marknaden. Ett påpassligt initiativ med tanke på marknadens tema. Häftet blir förstås lte dyrare än på 30-talet. Då kostade det en krona jämt.

Ett av häfrets recept gäller LAPPGRYTA. Det är en verklig snabbrätt, som lämpligen görs på resterna efter ett renkok. Vad som behövs är nämligen tunga, renstik, lever och renben. Ingredienserna skärs i bitar och värms i renbuljon. Svårare var det inte.

Tog priset

Gällmanlaget blev 1986 års kulturstipendiät i Gällivare. Kulturrådet hade att välja mellan sju kandidater när de 5.000 kronorna skulle delas ut. Valet av gällmanlaget var dock enhälligt. I nämndens motivering heter det att Gällmanlaget, som funnits sedan 1964.

Friska GÄLLIVARE

Satsar på månadens mat

Satsningen på mat är påtaglig i Gällivare just nu. Samtidigt som temat "Mat i norr" lanseras på marknaden dyker också månadens rätt för första gången upp på restaurangerna. I fortsättningen ska en ny rätt serveras varje månad. Det rör sig naturligtvis enbart om ortstypiska specialiteter.

— Vi ska stå vakt om våra traditioner på matområdet. Här kan vi ju i vardagslag använda oss av råvaror som på andra håll betraktas som exklusive. Ta exempelvis ren, rjpa och röding. Det är delikatesser för alla.

Säger så gör Åke Norberg turistmannen i Koskullskulle, som nu också blir något av värd för månadens mat. Men premiärretten har inte han komponerat. Det har en annan turistexpert, guldgryvaren Bosse Lindberg gjort. Han kallar också sin skapelse för

GULDVASKARPANNA
Till den behövs renkav, lök, murklor, gräddde, portvin, peppar och salt.

Bryn renskaven och den finhackade löken i en stekgryta. Det tar omkring sju minuter. Tillsätt svampen och fortsätt att steka i tre minuter. Häll sedan i portvin och gräddde och låt hela härligheten sjuda i tio minuter.

Servera anrättningen med pressad potatis och grönsa årtor. I fortsättningen lanseras en ny rätt varje månad under marknadsortet "Mat i norr". Så här ser menyen ut för det närmaste halvåret:

April: GLÖDHALSTRAD RÖDINGPÅ GÄLLIVAREVIS.
Rödingen halstras på glödbädd och serveras med glödkaka bakad på mjöl, salt och valten.

Maj: RENSTEK MED MURKLOR
Murklorna fräses upp i skyn, som också smaksätts med några enbär.

Juni: HARR KOKT ÖVER ÖPPEN ELD
Fisken tillres förstas helst genast den fångats. En varm glödkaka får duga som tilltugg även i detta fall.

July: GRAVAD ÖRING

Gravad öring, tunnbröd och hemkärnat smör — det är munns det. Förhoppningsvis ska det kunna bli hjörttron och gräddde som efterrätt.

Augusti: RENHJÄRTA

Hjärtat kan fyllas med exempelvis uppfrost smörsopp och serveras med röda vinbär.

... och marknad i matens tecken

Gällivare marknad bara växer. Inte minst sidorarrangemangen blir fler och fler. Och försäljarna står bokstavligen talat i kö för att få visa upp sina varor.

— Vi har haft omkring 450 marknadsstånd de senaste åren och har satt en försiktig gräns där, säger Berne Selberg. Där för har inte riktigt alla som hört av sig fått plats. Det beror på att vi vill ha ett så variationsrikt utbud som möjligt. Att ha tio försäljare med samma varor är knappast något att sträva efter.

Årets marknad är den 33:e i ordning. I modern tappning vill säga. Men sätter man in marknaden i ett historiskt perspektiv har den ju flerhundraåriga anor.

Gällivare marknad är alltså ett arrangemang med tradition. Och traditioner är ju något som brukar värdas ömt. Det har dock inte hindrat marknadskommittén i Gällivare att satsa på nya friska tag. I fortsättningen ska marknaden byggas upp kring ett speciellt tema.

— Samtidigt har vi försökt förankra marknaden ordentligt i samhället, säger Selberg. I år sätts den upp av i första hand Domus, Köpmannaföreningen, NEX hotell, resbyråerna, SJ och Dundret. Deras medverkan är förstås mycket värdefull.

Marknadens premiärtema blir MAT I NORR. På centralskolans gård ska

Det kommer att finnas omkring 450 satsstånd på Gällivare marknad. Det tycker arrangörerna är ett lämpligt antal och har därför satt en försiktig gräns där.

I ett 20-tal stånd kommer landsändans delikatesser att saluföras. Och mitt på planens — som förresten kommer att inramas av snöskulpturer — ska marknadsbesökarna få möjlighet att få smaka på helstekt ren. Kock i det fria blir Åke Norberg, som verkligen kan sätta piff på renkött och fjällfisk. Det ve in-te minst alla som har besökt turistarrangemangen i Killinge.

De försäljare som tar plats på centralskolans gård är speciellt inbjudna. Redan i hostas skickades information om mattema ut till företag på hela Nordkalotten.

Tyvår blev uppslutningen inte riktigt den vi hade tänkt oss, säger Berne

genom att servera landsändans specialiteter.

Med temat MAT I NORR har marknadskommittén velat satsa på något nytt. Temat kommer förresten inte bara att märkas på själva marknadsområdet.

— Restaurangerna kommer under marknadsdagarna att följa upp temat genom att servera landsändans specialiteter.

Specialtåg

Årets marknad kommer att marknadsföras bättre än någonsin. Normalt brukar marknaden locka lte drygt 20.000 besökare. Nu hoppas och tror man att det ska bli ännu fler.

— Vi har bestämt att temavarkamheten ska samlas där, säger Selberg. Liksom att det kulturella utbudet koncentreras till Folkets Hus.

Fritiden nästa

Landändans delikatesser blir det samlade temat för årets marknad. I fortsättningen blir det ett nytt tema

Avgiften tillbaka?

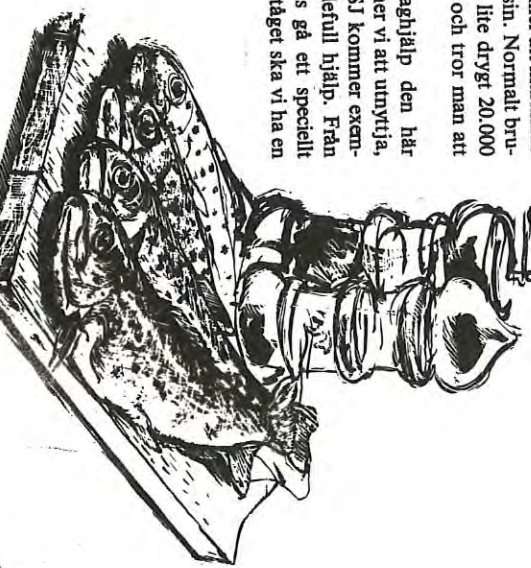
Efter ett utslag i Högsta domstolen har fastlagts att för avstyckade tomter får ej tomtlyteavgift ingående i anläggningsavgiften uttas i vissa fall. I de fall tomtlyteavgift felaktigt uttagits skall återbetalning ske.

• Tomtlyteavgift får ej uttas för avstyckningar förda efter det att samfastigheten erlagt anläggningsavgift. Inom planlagt område eller vid delning av bostadsområden i övrigt kan således tomtlyteavgift ej uttagas för avstyckningen ifall samfastigheten erlagt anläggningsavgift före avstyckningsstödpunkten.

• Upplysningar ämnas av tekniska kontoret 0970/18233. TEKNISKA KONTORET

marknadsvärdinna, som kan informera om både marknaden och Gällivare som turistort. Att det blir trångt om sälligheten på specialtåget är jag övertygad om. Luleborna får nämligen möjlighet att åka fram och tillbaka på enkel biljett. Och så från Narvik kommer SJ att sätta in ett marknadsståg och det ska förstås också ta med sig folk från Kiruna.

Gällivare marknad är ett jätterangemang. Och ett arrangemang som bara växer. Temaavdelningen är ett nytt friskt grepp. Dessutom har marknaden massor av sidorarrangemang. I år fler än någonsin. Den besökare som vill uppleva allt får verkligen ligga i. Det ger mittuppslagets programredovisning ett värtaligt besked om.

„FRISKA GÄLLIVARE” INGET NYTT

Friska Gällivare är ingenting nytt. Det fanns redan för 35 år sedan. Kanske tidigare — vem vet. En inflyttad sörlänning påstod i varje fall 1951 att i Gällivare blir man bara friskare och friskare. Undermetinerna skulle vara luffen, friluftslivet och det vänliga bemötandet från alla håll och kanter.

Den inflyttade sörlänningen framförde sina åsikter i ett kåseri i marknadsprogrammet. Året var alltså 1951 och programmet gällde därför den andra marknaden i modern tappning.

Eftersom det var ett både trevligt och intressant kåseri har vi fallit för frestelsen att saxa det. Att det har gått 35 år sedan det skrevs märks förstås. Gällivare har ju fått en rejäl ansiktstvättning sedan 1951. Landets gängsta stins har förmotligen gått i pensjon och på marknaden har tyvärr Andreas Labba slutat att väsnas.

Mycket av kåseriets innehåll skulle annars ha kunnat vara skrivet i dag. Därför publicerar vi det utan ändringar. Håll till godo:

Kåsören visste besked:

I Gällivare känner man att man mår bra

Usch, så kallt och mörkt, säger främlingen, som kommer upp är. Feli! Man fryser mycket mera på de blåsiga gatorna i Stockholm och Göteborg. Och nog är det mörkare nere i södern än hos oss. Lappsjuka. Här blir man inte lappsjuk, det kan man omöjligt bli med allt vad här finns. Men nog får man låt ens ligetskänsla i en storstad. Ån myggen då, säger sörlänningen. Ja, säger jag, myggen är besvärligt sällskapliga av sig, men det finns ju bra myggenedel nu för tiden. F ö säger jag som Jäger Malm, ”att en karl för myggens skull går och sätter lungspot på sig, då bara käringsprat”.

Vad ser man i Gällivare?

Kommer man med tåg söderifrån, frapperas man av den oökade smekkarföjd, som exponeras i v uppe i backen. Det är Fjällhåns träslott. Sedan har vi Dunderets långa linjer att beundra. Dunderet är ett trevligt fjäll, ett riktigt fjäll med alg, varg ibland, björn någon gång, ren, råv, fjällrjina och dalrjina med mycket mera. Skidbackar, slalomarrängningar, kaffestuga, toppstuga, vågnyalagd upp dit, m m. Ni måste upp på Dunderet. Från Gällivare sett är Dunderet en källa till ständigt omväxling. Var gång man tittar på fjället, har det ändrat sig till något annat än det var man sist såg på det. Skuggor, färger. Kan ej beskrivas.

När tåget stannar på Gällivare station ser ni landets största stins, ämminstone till längden. Han talar alla språk på ett vänligt sätt. Fråga honom, får ni höra. Går ni ut från stationen, ser ni alldeles säkert Övertannstarens jeep, med eller utan smösktrapa, kilande som en arbetsmyra. Vidare har ni Pressbyråns kiosk, där ni för 20 öre får en tidning, som räcker en hel dag, om ni läser alla annonserna också. Vidare ser ni postens gula bussar, malmfältens röda och andra av olika färger och storlekar. Gällivare är en metropol med kommunikationer åt alla håll.

Kommer man landsvägen från söder, ser man stora sjukhus, moderna fina anläggningar för alla möjliga och omöjliga sjukdomar. Vad dom nu ska med sjukhus häruppe att göra, det begriper jag inte, man blir ju bara friskare och friskare av luffen och friluftslivet samt det vänliga bemötandet från alla håll.

Från lasaretter går en fin gata förbi motorverkstäder och bensinstationer rakt på den förnämliga kyrkan, man huvudstråket svänger något till höger om Shells tappstation förbi bokhandeln, vidare förbi den lilla busstationen bredvid den jäkresora folkskolan, där det numera världberömda evenemanget Gällivare Marknad brukar avhållas. Man fortsätter snobbråman framåt förbi moderna affärer, konditorier m m. Här man för stark fart, riskerar man att vid gatan slut köra rakt in i den fastigheten, som är den gemensamma verkstaden och högborgen för vitsandet och revymakandet på orten. (Rutquist et Nylander).

Laga så att ni kommer upp på en av de talklädda kullarna uppe i ”Diplomatstaden”, så får ni en fin utsikt över Malmborget, Gällivare och Dunderet m m. Ja, det finns så mycket att se, men det hinner jag inte berätta om mer. Se självi!

Vad hör man i Gällivare?

Fjällets dova röst, när oväder nalkas. Försumma toke på kyrkkonserter och musikundervisning där det berika er själ. Gå på nämnder och stämmor, där myndiga, beslut samma män orera på tre språk på en gång. Hör inte på vad de säger om vitsa och vitsa.

det hemtrevliga jollrandet från Vassaraälvens småforsar. Hör myggen, om ni inte kan låta bli. Hör Andreas Labba skrjita och väsnas på Gällivare Marknad och lyssna till marknadskommisariens välvisna råd, till revymakarens överdådiga lekfullhet. Hör självi, bast ni kan.

Vad känner man i Gällivare?

Man känner ren, oförstakat livsglädje, man känner frosten bita i insmordra kinder och näsa, vindens snärtar i skinnret. Man känner solens gudarvärme strömma in i kroppen, man känner, att man mår. Vidare känner man naturligtvis en massa folk. Man känner landets aristokrati, den enda ras, som åtnjuter friluftsligheten i Sverige — läpparna (eller samerna, som de själva älskar att kalla sig. Varför begriper jag inte. Ty en lapp är enligt min erfarenhet en fin karl, en *silvågande herremann*, medan en same låter rätt krystat, det kan inte hjälpas.)

Känner ni ingen lapp, så bör den skadan repareras. Men busa inte på som ni gör i vanliga fall, utan försök åtminstone visa den uppfostran, som ni visserligen inte har, men som ni har alla skäl att försöka inbilla andra, att ni bör äga. Enligt en lapps syn på er är ni hagar vildare, det bör ni komma ihåg. Han är aldrig imponerad av er eller edra låter o s v. Ännu mindre hans kvinnfolk. Hans förtroende får ni inte, förän ni bevisat, att ni är en bra karl och en god människa. Men då kan ni få en värt för livet, en väldigt trevlig, bussig, kunnig och intressant vän, som för er ut i fjällens underbara värld och lär er att se med helt nya ögon, att uppleva ting, som förut varit er fördolda.

FOTO: ÅKE BARCK

FOLKFEEST

Den första marknaden i Gällivare ordnades 1751. Det är alltså en marknad med anor. Men i helt obruken följd har den förstås inte pågått. Efter många år i malpåse återupplod marknaden 1950. Sedan dess har den år för år vuxit sig allt större.

— Vi strävar förstås hela tiden efter att få fler besökare, säger Berne Selberg i marknadskommittén.

Med bättre marknadsföring och den nya temansatsningen som extra dragplåster är det meningen att Gällivare marknad ska bli en folkfest av rena jockmökkskalibern. I år är det landsdandans mat som placeras i fokus. Men delikatesserna fanns, som kåseriet visar, med redan för 35 år sedan.

borrarna. Tusen olika dofter. Pors och vidmark.

Sammanfattning. ”En gång Gällivare, alltid Gällivare”. Det är så sant. Förstår man rätt, vad Gällivare med Lappmark är, och har man det rätta sinnet och förmågan att kunna fatta den saken, då blir det som att sitta av en livsnerv, när man en gång måste dra därifrån.

Hur luktar det i Gällivare? Absolut ingenting i vanliga fall, vilket ju är ett gott betyg. Men ut i naturen på sommaren och dra in luffen i näs-

TITLUS
u.p.a.

Hur är det med smaken i Gällivare?

Konstnärligt sett fattas ingenting. Men vi har andra områden med smak. Smaka på rökt och torkat renkött, på lappkök. Fiska upp en laxöring, göra lappstid, halstra den och smaka. Smaka

Den här marknadsvinjetten togs fram när Gällivare marknad återuppstod i början av 50-talet. Nu är det meningen att den ska komma till heders igen.

SMOLANEDI I NEDDI!

SMOLANEDI är en galen norrländsk revy i ett rasande tempo med de eminenta aktebotterna: Bernt Ström, Norr-Arnäs, finsk exlprimadonna, Margareta ”Höga C” Olsson, Rolf ”Nöjespappan” Degerlund samt Christina ”Väskryckaren” Schröder. Shåven är en jäkla soppa och utspelar sig i nutid.

Onsdag 12 mars 19.30
Torsdag 13 mars 19.30
Blå Forell Gällivare

MARKNADSNÖJEN

NEX HOTELL		FOLKETS HUS	
Freddag	Dans 21—01	Lördag	Dans 21—01
	Musik: Södra Växels Svänggång		Musik: Hnuvaligan
Lördag	Dans till levande musik 21—01	Söndag	Dans 18—21
	Renkok i traditionell miljö		Musik: Stig-Bertils
BJÖRNFÄLLAN			
Freddag	Disco 21—01		
Lördag	Dans till levande musik 21—01		
NORDAN			
Freddag	Dans 21—01		
	Lenne Broberg — Little Gerhard		

Friska GÄLLIVARE TURISM FRITID

VI ÄR TILL FÖR DIG SOM BOR ELLER BESÖKER VÅR VACKRA KOMMUN. Information — bokningar — logi — fiskeskort m m

GÄLLIVARE TURISTBYRÅ

0970-186 63, Box 47

Besöksadress: Storgatan 16, 972 00 Gällivare

KYRKLIG VERKSAMHET

ETTÖRESKYRKAN
— Gällivare gamla kyrka —
Samisk gudstjänst fred kl 18.00

GELLIVARE KYRKA
• Lovsångsgudstjänst
lörd kl 18.00
• Högmässa
sönd kl 11.00

FÖRSAMLINGSGÅRDEN
"SAMISKA MÅLARE
STALLER UT"
Samesjöjd: Utställning och
försäljning
fred kl 12.00—18.00
lörd kl 10.00—18.00
sönd kl 13.00—17.00
Arr: Gällivare Samesjöjding

**LUTHERHJÄLPENS
KAFFESERVERING**

Lutherhjälps kaffeservering.
Behållningen från serveringen
går oavkortat till Lutherhjälps
ens verksamhet.
fred—lörd 10.00-18.00
sönd 12.30—17.00

KYRKANS BOKBORD

Böcker för både unga och gamla.
fred—lörd 10.00-18.00
sönd 12.30—17.00

MUSIKCAFÉ
Malmbergets Församlingsgård
lörd kl 18.00

GATUTEATER
UMU-Teatret från Jörn.

HUNDUTSTÄLLNING
Lördag 15 mars kl 7.00-15.00

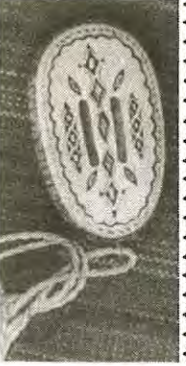
Plats: Sjöparkskolans skolgård
För Norrbottens- och Finn-
speisar. Bedömning startar
kl 10.00.

Domare: Stig Brännvall.
Arr: Spec. klubben för Skallande
fågelhunder/ÖN.

BARNRIDNING
Passa på tillfället och låt barn-
en rida på Ridklubben Dundrets
hästar. Vid smaskolan
lörd—sönd kl 12.00-16.00

SLÅDTURER
Vid smaskolan
sönd kl 12.00-16.00

Ridklubben Dundret.
*****

**HANTVERK MED
TRADITION**

I Gällivare har hantverk en lång
tradition, med råvaror hämta-
de direkt från naturen och för-
ädlade med kunskap från gene-
rationer tillbaka.

Gällivare Marknad har också
en lång tradition, där hantverks-
produkter har försålts årtionde
efter årtionde. Gällivare Mark-
nad har varit och är en viktig
del av den hantverkstradition
som förs vidare från generation
till generation.

Vår marknad är känd för sin
höga kvalitet, där hantverkspro-
dukterna har en mycket central
roll i marknadens totala utbud
av varor.

Ni hälsas välkommen till Gäl-
livare Marknad och försäljning-
en av hantverksprodukter som
är producerade i "Friska Gälli-
vare".

Centralskolans gymnastiksal
fred kl 12.00-18.00
lörd kl 10.00-18.00

FÖR BARN OCH UNGDOM

MÖT CLOWNEN DENBO I FOLKETS HUS
Lörd—sönd kl 12.00 och 15.00 på Folkets Hus

Rock-Kafé

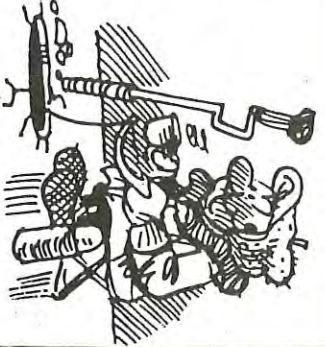
Fredag kl 19.00-22.00
Folkets Hus

**GRATIS FISKE
INUOLAJÄRVI**

under marknadsdagarna.
Största fisken vinner årskort
i Nuolajärv.
Invägning på Marknadskansli -
Turistbyrån.

Samtidigt deltar Ni i tävlan
om årets fisk i Nuolajärv som
pågår under tiden 1/1-1/12
med vinstchanser.

Nuolajärv ligger vid infarten
till Gällivare från Kiruna/Luleå
(mitt emot Nomadskolan/
Appelbacka). Endast 2 km från
järnvägsstation. Blivåg ända
fram.

**REGNBÅGE — ÖRING
RÖDING.**
Fritidskontoret/Gällivare
Fiskeårdsområde.
GOD FISKEL YCKA!

MARKNADSTÄMPEL

Posten har öppet under mark-
naden med försäljning av Mark-
nadsstämplade vykort och fila-
telistiska frimärken.

Frimärksutställning

Du kan också lägga ett franke-
rat vykort i någon av de speci-
ella marknadsbrevlådorna på
marknadsområdet.

Fred 9.00—17.30
Lörd 9.00-15.00
Sönd 12.00—15.00.

FOLKETS HUS

KONST PÅ FOLKETS HUS

Tuoddargruppen
FOLKETS HUS

Fred 12.00-18.00 Lörd 10.00-18.00 Sönd 10.00-16.00

Keramikerna: Kjell Knekt * Hjördis Martinsson
Slöjdaren: Håkan Liljeholm
Amatörutställare

Fotoklubben: "Bilder från Gällivare"

ÖPPET HUS

Söndag 12.00-16.00
DANS GENOM TIDERN MED DELTAGARE FRÅN
NORDKALOTTEN.

Utdelning av Kulturstipendiet kl. 14.00
Årets stipendiatar: Gällimalaget
Barnbio kl. 15.00

STORCATAN

f.d Carnis lokaler
Fred 12.00-18.00, Lörd 10.00-18.00, Sönd 10.00-16.00
MC-träff

Visning av motorcyklar,
utrustning m.m. samt vår
verksamhet. arr. MMCK

Krocksläde — Älgsimulator

Hur är det att krocka?
Hinner Du upptäcka viltet i tid...
eller?

Utställning "Asfalt rock" på
video

Information om trafikfrågor
arr. Trafiknämnden — Bilkåren

DAG FÖR DAG

FREDAG 14 MARS

08-21	Hembygdscafé	Centralskolan
09-18	Torghandel	Posten
09-17.30	Marknadsstämpel — Frimärksutställning	Församlingsgården
10-18	Lutherhjälps kaffeservering	Museet
	Kyrkans bokbord	
11-18	Utställningarna öppnar	
	Nybyggare, Jakt och Fiske	
	Marksutställning "Kamp och krav om rättvisa"	
12-18	Samisk kultur, Gamla Gellivare	
	Fotoutställning Curt Eriksson	
	"Begagnad bil — åk inte på en blåsnig"	
	Konsumentnämnden	
	Korpen 25 år	
	"Du borde veta bättre" Socialförvaltningen	
	Gällivare klassikern	
	"Fritid i Gällivare kommun	
	Kommunens hantverkare	
12-18	Konstutställningar	
	Tuoddargruppen	
	Keramikerna, Hjördis Martinsson och Kjell Knekt	
	Slöjdaren Håkan Liljeholm m fl	
12-18	Fotoklubben	
	"MMCK — Trafiknämnden — Bilkåren	
	Utställning av samisk slöjd och slöjdmaterial,	
	Samisk konst	
14-18	"Mat i Norr" Helstekt ren	
18	Samisk gudstjänst	
19-22	Rock Café	

LÖRDAG 15 MARS

07-15	Hundutställning	Sjöparksk. gård
08-18	Hembygdscafé	Centralskolan
09-18	Torghandel	Posten
09-15	Marknadsstämpel — Frimärksutställning	Centralskolans gård
09-16	Snöskulputer	Museet
10-18	Utställningar	
	Nybyggare, Jakt och Fiske	
	Marksutställning, 600 märken från när och fjärran	
	"Kamp och krav om rättvisa"	
	Samisk kultur	
	Gamla Gellivare	
	"Begagnad bil — åk inte på en blåsnig"	
	Konsumentnämnden	
	Korpen 25 år	
	"Du borde veta bättre" Socialförvaltningen	
	Gällivare klassikern	
	"Fritid i Gällivare kommun"	
	Gällivare Kommunens Jaktvårds-krets	
	Kommunens hantverkare	
11-19	Lutherhjälps kaffeservering	
12-16	Kyrkans bokbord	
12-16	MMCK — Trafiknämnden — Bilkåren	
12-16	Konstutställningar	
15	Tuoddargruppen	
16.30	Keramikerna, Hjördis Martinsson och Kjell Knekt	
18	Slöjdaren Håkan Liljeholm	
	Fotoklubben	
	Samisk kultur och slöjdmaterial	
	Samisk konst	
	Renkok	
	"Mat i Norr" Helstekt ren	
	Clowen Denbo	
	Barnridning	
	Clowen Denbo	
	Prisutdelning Snöskulputer	
	Musikcafé	
18	Lovsångsgudstjänst	

SÖNDAG 16 MARS

08-18	Hembygdscafé	Centralskolan
09-18	Torghandel	Museet
10-16	Utställningar	
	Nybyggare, Jakt och Fiske	
	Marksutställning "Kamp och krav om rättvisa"	
	Samisk kultur, Gamla Gellivare	
	Fotoutställning	
	"Begagnad bil — åk inte på en blåsnig"	
	Konsumentnämnden	
	Korpen 25 år	
	"Du borde veta bättre" Socialförvaltningen	
	Gällivare klassikern	
	"Fritid i Gällivare kommun"	
	Gällivare Kommunens Jaktvårds-krets	
	Kommunens hantverkare	
	Konstutställningar	
	Tuoddargruppen	
	Keramikerna, Hjördis Martinsson och Kjell Knekt	
	Slöjdaren Håkan Liljeholm	
	Fotoklubben	
	MMCK — Trafiknämnden — Bilkåren	
	Högmässa	
11-19	Renkok	
12	Clowen Denbo	
12-15	Marknadsstämpel — Frimärksutställning	
12-16	Öppet Hus	
12-16	Utdelning av kulturstipendiet	
	Barnbio	
12-16	"Mat i Norr" Helstekt ren	
12-16	Barnridning	
12-16	Slådturer	
12.30-17	Lutherhjälps kaffeservering	
13-16	Samisk slöjd och slöjdmaterial, samisk konst	
15	Clowen Denbo	

Kåkstaden ska återuppstå

Kåkstaden i Malmberget var riksbeaktat vid sekelskiftet. Tidningarna skrev spaltmeter på spaltmeter om den slumbebyggelse som väkte upp vid den nyöppnade gruvan. De första gruvarbetarna bodde minst sagt eländigt i skjul och kåkar, som de själva fick lov att smälla upp för att ha tak över huvudet.

Tidningarna skrev om misär och svenska folket förfasade sig. Det ledde till att arbetarnas bostadsituation uppmärksamades och att egnahemsån började beviljas 1904.

Pionjärtidens slum blir levande museum

Som turistraktion har kåkstaden förutskattningar att bli något alldeles extra. Historiskt intressanta miljöer brukar vara attraktiva. De Västerås städer som byggts upp av filmbolagen i USA lockar till sig besökare från hela världen. Det gör också Amerikas övergivna gruvsmällen. Flera av dem har rekonstruerats. Dessa nygamla miljöer är inte bara stora turistmål. De stärker tydligen också amerikanens självkänsla. Och det bär genom att visa att Amerika har en historia även om den inte sträcker sig särskilt långt bakåt i tiden.

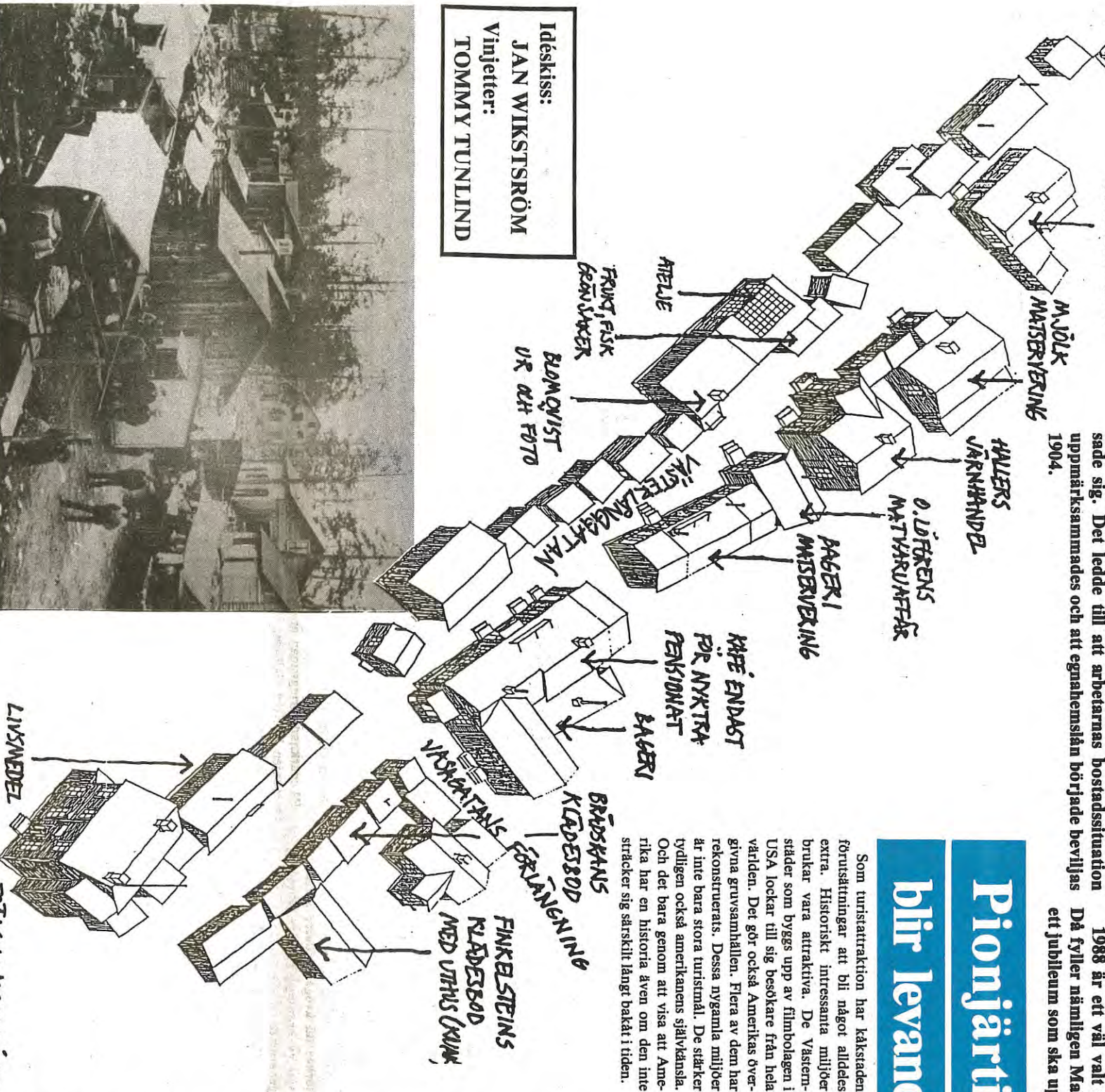
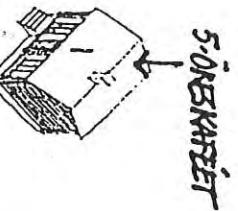
Kåkstaden i Malmberget kan få samma funktion. Den kommer att ge en lättbegriplig bild av Malmbergets tidigaste historia. Slumbebyggelsen växte ju upp under gruvsmällets allra första år.

När gruvdriften startade behövdes massor av folk. Några bostäder fanns dock inte i den vildmark de hamnade i. Arbetarna tvingades därför ordna husrum på egen hand. De smällde upp kojor, skjul och enkla timmerkåkar i anslutning till gruvan.

Efter några år bildade de en hel liten stad. Arbetarna byggde på vinst och förlust. Utan tillstånd. De levde sedan med tvingingshotet hängande över de låga takstarna och drog sig inte minst av den anledningen för att satsa mer än nödvändigt på bostaden.

Två hus kvar
I drygt tio år pågick det oreglerade byggandet. Först 1899 begrävdades Malmberget med en stadsplan. Då kunde gruvarbetarna skaffa sig tomter och bygga bostäder av mer människovärdigt slag. Kåkbebyggelsen på Kilén — så kallades området utanför stadsplanen — levde dock kvar ytterligare något år-tionde. Först 1914 var den så gott som helt utplanad. Då hade ruckeln rivits och de byggnader som var värda namnet flyttats till stadsplanen.

Ett par hus från kåkstadsstiden står dock fortfarande kvar. Det är Klädesbodhandlaren Finkelsteins bod och ut-hus och det så kallade Strandiska huset, som från början rymde ett bageri, bostäder och ett slags tjänstemannakass. Nu ska alltså delar av kåkstaden byggas upp igen. På exakt samma ställe och med hus som blir kopior av de ursprungliga. En firfigare jubileumssatsning kan man knappast tänka sig. Genom att "bygga tillbaka historien" och placera samhällets pionjärer i förgrunden blir Malmberget inte bara en unik turistraktion rikare. Kåkstaden blir dessutom ett levande museum inte minst för ortsbefolkningen.

Ideskiss:
JAN WIKSTRÖM
Vinjetter:
TOMMY TUNLIND

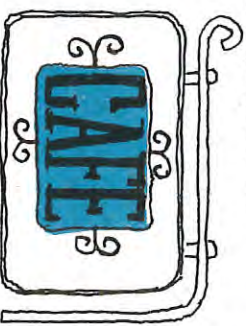
Vid sekelskiftet var kåkstaden en skamfläck för Malmberget. Nu är det meningen att den ska bli en turistraktion.

Delar av kåkstaden kommer nämligen att byggas upp. 1988 ska Västerlånggatan — pulsådern i den gamla kåkbebyggelsen — kantas av kåkar och salustånd igen. Och meningen är att de för länge sedan rivna 1800-talsbyggnaderna ska kopieras så exakt som möjligt.

1988 är ett valt årtal för denna återuppståndelse. Då fyller nämligen Malmberget 100 år och det är förstås ett jubileum som ska uppmärksammas riktigt ordentligt.

Kaféet "Endast för nyktra"

Ett tiotal större byggnader som ska uppföras längs Västerlånggatan. De har följande förbilder:

☐ Kaféet

"Endast för nyktra"

Byggnaden inrymde på sin tid både kafé, pensionat och bageri. Den försås nu bli något av centrumbyggnad i rekonstruktionen och ska inredas som kafé och utställningslokal. Delar av den gamla byggnaden fanns kvar ända till 1960-talet och användes som bostad av gravfogde Ture Andersson. Efter honom bodde sonen Stig-Åke där.

☐ Bageri, matservering och matvaruaffär

I denna låga och smala byggnad fanns ett bageri med en kringla som skytt utanför ingången. Det byggdes senare ihop med Oscar Löfgrens matvaruaffär. Eftersom det nu står en gruvn börjar på platsen kommer trol-

ligen bara en del av huset att byggas upp.

☐ Hallers Järnhandel

Så kallas den på skissen även om det är en smula osäkert vad huset — som var ett av de första vid Västerlånggatan — från början användes till. Nu är tanken att den inreds som en tidsemlig kooperativ affär. Man vet att den äldsta konsumbutiken låg alldeles i närheten.

☐ Diversaffär

Byggnaden kommer att bli gatans naturliga avslutning mot "gropstaket". Här den ska användas är inte riktigt klart. Kanske kan man på något sätt anknyta till den snarlika byggnad som inrymde "5-öreskafé".

Det kaféet ägdes av en dam som hette Helena Strandberg. Bland hennes kunder sågs många kuskar och åkare.

☐ Blockhuset

Denna låga koja av rundtimmer är den sista kvarstående byggnaden från den allra första tiden. Byggnaden är typisk för de kojor som uppfördes vid järnvägsbygget. Just denna koja är möjligen den en gång så välkända "Finn-Gretas koja".

☐ Livsmedelsbutiken

Denna brändskidda byggnad med så kallat sadeltak låg in till Frälsningsarméns hus i början av Västerlånggatan. Uppfördes i mitten av 1890-talet. Nu kan byggnaden bli entrébyggnad på den återuppslagna gatan.

☐ Magasinet

En större meghansliktande byggnad som stod granne med timmerkojan och som hade utskjutande tak över Västerlånggatan. Vad den användes till vet man inte. Uppfördes troligen i slutet av 1890-talet. Det är inte helt klart att den återuppförs i första skedet.

☐ Blomqvists Ur och Foto
En större brändskjul som bestod av två likadana hopbyggda hus. Det ska inrymde en fotoateljé med stort takfönster mot norr. Framför byggnaden stod massor av salustånd och bodar, som i huvudsak användes på marknadsdagarna. Nu försäts att ett av husen återuppföras och att det inreds som tidstypisk fotoateljé där besökarna kan bli skrudade i sekelskiftetskläder och fotograferas framför kulisser.

Gatan ska i övrigt fyllas ut med saluståndar, förslagsvis ett 15-tal. En av bodarna kommer troligen att fungera som informationscentral och kiosk. Vad återuppbyggnaden kommer att kosta är det ingen som kan svara på idag. En beräkning ska göras under våren.

Men någon risk för att projektet stoppas av ekonomiska orsaker är det knappast, menar planeringssekreterare Lars Israelsson. Vi kommer nämligen att kunna göra den här rekonstruktionen relativt billigt. Det är ju inga nybyggen som ska uppföras. För att ge Västerlånggatan dess rätta äldredomliga prägel kommer vi att använda oss av virke och byggnader från den tid det begav sig. Det blir därför i huvudsak kommunen och LKAB som får stå för byggmateriet.

Tack vare gamla fotografier i LKAB:s arkiv kan vi bilda oss en rätt bra uppfattning om hur Malmbergets kåkstad tog sig ut i slutet av 1800-talet. Det gäller inte minst Västerlånggatan, huvudstråket som kantas av de kvalitetsmässigt bästa byggnaderna. Det är Västerlånggatan som i första hand ska rekonstrueras. Den rekonstruktionen görs med hjälp av gamla foton och kartor. Originalbyggnaderna kommer alltså att kopieras så exakt som möjligt.

I första etappen — som ska vara klar till jubileet 1988 — ska man bygga upp ett tiotal större hus och ett antal mindre saluståndar. På så sätt återuppslås Västerlånggatan som sträcker sig från Finkelsteins hus till "gropstaket" och den stift som förr gick till Kaptensojlet och Seledavén. Från Västerlånggatan görs en avslutningsväg till Vasagatan. Längs den vägen är det meningen att ytterligare byggnader ska rekonstrueras i en senare etapp. I planerna ingår också byggnad av ett antal torrkåkar, "dynamitkåkar" och jordkojor av backskaletyp. Det var den sortens bostäder som utgjorde den egentliga kåkstaden. Man hoppas också kunna bygga upp Finn-Jakobs bastu och kanske någon av kåkstadens löjkrögar.

Upprustning för tolv miljoner ger fräsch sporthall

Ombyggnaden av Malmbergets 25 år gamla — ja, faktiskt! — sporthall är i full gång. Nu handlar det om etapp två. Lilla hallen har redan fått sin ansiktslyftning. Nu är turen kommen till en rejäl ombyggnad som kommer att kosta i runda tal 12 miljoner kronor. Den mest påtagliga förändringen blir förstas bownghallens flytning. Den ska återbörjas till sin ursprungliga plats.

— Att ha bownghallen under sinnen har inte varit så lyckat, säger fritidschefen Björn Persson. Vi har exempelvis haft en hel del problem med lackage i hallen. Nu ska den alltså tillbaka till sin gamla plats. Där har senast ett bilföretag varit inrymt.

För att bownghallen ska få ordentligt svårgrum måste man göra ett rejält ingrepp i sporthallen. Ett mellanrum kommer exempelvis att slås ut för att lokalen ska få tillräcklig rymd.

— Dessutom kan vi ordna med ordentliga omklädningsrum också åt bownghallen, säger Persson. Hyggligt med publiksplatser blir det dessutom.

Den nya bownghallen får nio banor. Åtta av banorna blir helt nya. Bara den maskinella utrustningen till dessa banor kostar drygt två miljoner kronor. Den nionde banan hoppas man kunna flytta i befintligt skick. Att den inte byts ut beror på att den är relativt ny.

Unikt årskort

Intresset för bowning är stort i Gällivare och Malmberget. Därför är den satsning som nu görs välkommen.

— Och vi hoppas förstas att de in-vesteringar som nu görs ska intresset ännu mer, säger Björn Persson. Det är ju inte fullt på banorna alla dagar på dagen. Vi har förstresten redan flera satsningar igång för att popularisera bowningen ytterligare. Skolungdomarna får mellan klockan 15 och 17 spela för bara tre kronor serien. Och så är vi förmodligen först i landet med att sälja årskort till bownghallen.

700 kronor kostar ett årskort. Någon rusing efter korten har det dock inte varit hittills. När detta skrivs hade bara sex stycken sålts.

— Men vi har förstas också säsongkort som sänker kostnaden rejält för den som spelar mycket, säger Persson. För vårsäsongen har ett 60-tal kort sålts. Jag har förstresten räknat ut att den som köper ett årskort spelat gratis efter 32 besök i hallen. Jag har då kalkylerat med vuxenkostnaden på 5:50 per serie och att var och en spelar fyra serier per besök.

Klar i höst

Någon gång till hösten ska den nya hallen vara klar. Något egentligt stopp för bownghallen kommer flytningen inte att innebära.

— Vi kommer visserligen att riva de nuvarande banorna, men det görs ut-

der sommaren och då brukar i alla fall hallen vara stängd i några månader, säger Persson.

De tolv miljoner som nu investeras i sporthallen går inte enbart till den nya bownghallen. Pengarna ska användas till en rätt rejäl ansiktslyftning. I A-hallen läggs exempelvis ett helt nytt golvin. Och så ska hallen förses med ett klubbtrum, som ska kunna användas för möten och som teatriokal.

— Vi ska också genomföra en hel del andra förändringar, berättar Björn Persson. Personalen kommer ändligen att få ordentliga utrymmen och dessutom byggs åtta nya omklädningsrum och ett enklare motionsrum. Till hösten ska vi alltså ha en både fräsch och funktional sporthall. Den ombyggnad som nu görs ger så många förbättringar att jag vågar hoppas att de flesta ska bli nöjda.

Turismen en näring som nu marknadsförs bättre

Nu ska turismen effektiviseras i Gällivare. Från 1 mars sorterar turismfrågorna direkt under kommunstyrelsen. Näringslivskansliet är nu det verkställande organet.

— Omorganisationen ska leda till större effektivitet, säger planeringssekreterare Lars Israelsson. Vi kan i fortsättningen fatta snabbare beslut och får en bättre samordning av turismnäringens sam-

ladade resurser. Det i sin tur leder bland annat till en bättre utveckling de senaste åren. Aktiviteterna har stegigt ökat, besökarna har blivit fler och fler och dessutom har turismen på allvar börjat betraktas som en viktig näringsgren.

På marknadsföringsviden är förstas kampanjen "Friska Gällivare" en fin grund att bygga på. Den har uppmärksamhets ordentligt och tillsammans med andra satsningar när det gäller marknadsföring ska den leda till det stora turistiska genombrottet för Gällivares del.

För 1986 planeras följande insatser när det gäller marknadsföringen:

- Gällivare ska finnas med på massor och andra liknande arrangemang.
- I Nordkalottresors katalog ska Gällivarens aktiviteter och anläggningar få en gemensam presentation.
- De stora tidningarnas semesterbilagor ska innehålla både artiklar och annonser om "Friska Gällivare".

Upprustning

Den kommunala målsättningen är att Gällivare ska bli en erkänd turistkommun med säsong året om.

— För att klara den målsättningen är det nödvändigt med en fortsatt upp- rustning av våra anläggningar, säger Lars Israelsson. Jag tänker då i första hand på Råsem och Killinge. Där kan man bjuda på massor av intressanta aktiviteter, men tyvärr är anläggningarna alldeles för underdimensionerade. Det är nackdelar som måste rättas till.

Den nya organisationen ska också svara för Gällivare campingplats och räknar med att kunna utveckla samarbetet med hembygdsföreningen när det gäller logi och aktiviteter på hembygdsområden. Lapplaget — som är unikt för Norrbotten — kommer att backas upp ordentligt inför årets sommar- säsong.

"Barfotaguiden"

Turismen är som sagt idag en näring att räkna med. En fortsatt hårdtsatsning är dock nödvändig om den ekonomiska

Iderika kan bli belönade

För den kommunalt ansattide, som samtidigt är uppfinningsrik, finns pengar att hämta. Förslagsverksamheten lockar med ersättningar, som om det vill sig kan fylla plånboken rikligt ordentligt.

Förslagsverksamheten har flera syften. Den ska ge de ansatta möjlighet att påverka det egna arbetet, stimulera till nyfänkande och i slutändan också vara till nytta för kommunen.

De förslag som ger påvisbara fördelar för förvaltningen premieras. Ersättningsarna utgår andingen enligt en procentuell beräkning eller genom en skälighetsbedömning.

När förslaget leder till en besparing som kan beräknas eller uppskattas ska den ersättas med hälften av nettobesparingen under ett år. Blir besparingen större än man räknat med kan dessutom tilläggsersättning utgå.

När besparingen inte kan beräknas görs en skälighetsbedömning. För ett "utomordentligt värdefullt" förslag kan upp till 2.500 kronor betalas ut. Ja, i vissa fall kan ersättningen bli ännu större.

Förslagsverksamheten är öppen för alla anställda i Gällivare kommun. De kan lämna in förslag enskilt eller i grupp.

- Käkrstaden i Malmberget byggs upp inför gruvsamhällets 100-årsjubileum. Den nygamla Västerlånggatan ger besökarna en unik möjlighet att se hur gruvarbetarna levde på 1890-talet.
- En naturpark byggs in till Dundret. Här ska turisterna få möjlighet att bekanta sig med Lapplands fauna och flora.
- Stofälleden får bli Lapplands blå led. Den ska bjuda på attraktioner som Saltolovka. Vretas med en speciell satsning på vattenrallarna och Råsem, där samerna ska komma i förgrunden.
- Gällivare lanseras som Sveriges guld-kommun. Ett läger för guidvaktning byggs upp.
- Campingplatsen kompletteras med ett tempererat utbad för både turister och gällivareborna själva.
- Gällivareborna bjudas på sig själva och blir "barfotaguidar". Mening- en är att invånarna ska kunna ta hand om turisterna och berätta om sin kommun.

Den nya organisationen kommer givetvis att kräva rätt stora resurser både när det gäller personal och ekonomi. Flera nya tjänster har redan utannonserats. I annonserna söks bland annat en turistkonsultant och en projektledare, som ska vara ansvarig för uppbyggandet av käkrstaden och för 100-årsjubileet i Malmberget 1988.

Du kan hjälpa till

onsdagar är det dags för lek och gymnastik, fridrott och bollspel i Malmstaskolan och på tisdagar spelas bordtennis i Forsgården. Skidor står också på programmet.

De som vill hjälpa till med verksamheten eller som har frågor att komma med kan ringa klubblokalen tisdag 16-18 och fredag 10-12 och på kvällstid till Ulla N. 123 89, Ulla J. 231 08, Skene 231 22, Amy 251 56, Ole 100 34, och Ester 108 92.

BUSS DUNDRET/BJÖRNFÄLLAN

TIDTABELL TIDEN T O M 30/4 1986

Buss avgår från Dag före SoH och SoH samt dagligen under ortens skollov tiden 23/12-85 — 27/4-86.

KOSKULLSKULLE	09.30	11.00 1)	14.00	15.50 2)
MALMBERGET	09.45	11.20	14.25 2)	16.00
GÄLLIVARE	10.05	11.40	14.35 2)	16.00
BJÖRNFÄLLAN	10.25	11.40	14.35 2)	16.00
STORA PARKERINGEN				
Buss avgår från				
Kvällstid tisd, onsd, torsd				
utom dag före SoH				
tiden 11/2—20/4 1986				
Varldag utom dag före SoH				
tiden 17/2—30/4 1986				
09.15 3)				
09.40				
10.00				
10.20				
15.15				
15.40				
15.50 2)				

SAMTLIGA TURER FRAMFÖRES ÖVER MELLANOMRÅDET.

1) 10 min tidigare från hållplats Malmsta.

2) Framgår till Koskullskulle om passagerare finns.

3) Bussbyte i Malmberget.

LOKALTRAFIKENS ENHETSTAXA MED TILLHÖRANDE RABATT — OCH MÅNADSKORT GÄLLER. TA BUSSSEN — ETT BILLIGT ALTERNATIV!

MALMFÄLTENS OMNIBUS AB

Tfn 0980-248 00

Ångveteran till Gällivare

Ett litet tips till alla som har tid och möjlighet — sök er till Gällivare station vid lunchtid den 19 mars. Klockan 19.54 kommer nämligen ett 73 år gammalt tåg att tuffa in på perrongen. Ja, just tuffa. Tåget dras nämligen av ett ånglok. I Gällivare ska det få påfyllning av kol och vatten inför den fortsatta färdens mot Narvik.

Både lok och vagnar är tillverkade 1913. Det är alltså ett tåg av aktiningsvärd ålder som nu ska göra en tur-och-retur-färd mellan Luleå och Narvik.

Resan ordnas av föreningen Malmbergs vänner i Luleå. Den har 240 medlemmar som samlar och restaurerar gamla lok och vagnar. Några gånger per år får de rulla på riktigt.

Resan till Narvik blir den längsta hitills. Dessutom är det den första som föreningen organiserar vintertid. Det har tagit många timmars tankemöda och arbete bara att ordna med värme i vagnarna.

Att resan till Narvik görs vid denna årstid beror på att tåget är tänkt som en attraktion under den traditionella Vinterfestuken. Mellan Kiruna och Narvik ska därför rallerkocken Svarta Björns nuida vikarie — Svarta Björn Kors varje år under Vinterfestuken — vara med på tåget.

Järnvägsentusiaster från hela landet kommer att följa med på resan. Det finns också möjlighet för andra intresserade att göra dem sällskap.

1988 är det troligt att vi får se veterandet i Gällivare igen. Då fyller malmbergsdelen mellan Gällivare och Luleå 100 år och det är förstås ett jubileum som kommer att celebreras. Inte minst som det sammanfaller med Malmbergets 100-årsfirande.

Det 73 år gamla tåget passerar Gällivare både den 19 och 23 mars på färdens mellan Luleå och Narvik och tillbaka igen.

Malmbergsteatern är tillbaka

Efter storsatsningen med "Malmberget -36" har Malmbergets Teater legat lågt. Nu är det dags för nypremiera. Den 21 mars spelar Malmbergets amatörer upp "Momo", en pjäs som också försöts med underrubriken "Kampen om tiden". Ett 25-tal personer är engagerade i föreställningen, som ska ges minst tre gånger.

"Mamma" är gjord efter en roman av den tyske författaren Mikael Ende. Pjäsen utspelas i Italien och skildrar flickan Momos liv i en liten by.

Årets höjdpunkt

För många motionärer är Dunderet Runt den morot som håller dom igång. Och träna bör förstås den som tänker sätta upp göra. Sex mil är ju inte precis någon sträcka man åker varje dag.

Säger så gör Erik Nylander, eldsjälens bakom Dunderet Runt. Motionsloppet är hans skötebarn. Och andra på det när han har varit med sedan starten för 24 år sedan.

Dunderet Runt körs i år den 23 mars. Blir värdet hyggligt kommer omkring 600 personer till start. Alla kan anverka

bannan utan att stressa. Dunderet Runt är ingen tävling. Därför tas heller ingen tid. Men de flesta gör det säkert själva. Många återkommer år från år. De som åkt 15 gånger bjuds på middag. Och för dessutom guldmärket. Det är eftertraktade betoningar.

För många gällivarabor är Dunderet Runt årets sportsliga höjdpunkt. Och visst ska en motionär känna tillfredsställelse när han eller hon avverkat sex mil.

ERIK NYLANDER

Kulan i luften!

Tänka sig — nu börjar fotbollssongens redan den 15 mars i Gällivare. Den dagen ska Tallbackas konstgräsmatta vara snöfri och därmed är det också dags för kick off. Den första fotbollstureringen är också i faggorra. Den 4-6 april arrangeras LKAB-cupen. Tidigare hette den Tallbacka-cupen.

För något år sedan arrangerade man inom socialvårdssektorn i Gällivare två temadagar för personal från dagis, lekis och fritids. En av avsikterna var att aktivtera personalen att plocka fram sina egna glömda lekar och visor och att stärka deras självförtroende att våga — våga ta upp, använda och lära bort en bit av den egna kulturskatten. Jag tror att det blev en lyckad hjälp till självhjälp, mycket tack vare entusiastiska och duktiga ledare.

Benggenheten att använda material "utfraån" är ett ganska vanligt kulturfenomen. Man tar upp lek- och sångtraditioner från andra delar av Sverige, via böcker, via radio och TV och andra media och glömmet bort det egna. Det egna tycks vara så vardagligt och vanligt att man underskattar värdet av

Fritidsförvaltningen annonserade för en tid sedan ut flera nya tjänster och kunde verkligen inte klaga på intresset. Det kom in omkring 200 ansökningar! Inte minst jobbet som turistintendent i Gällivare är eftertraktat. Och nästan lika många vill bli projektledare för 100-årsfirandet i Malmberget. Vilka som fick jobben kan vi tyvärr inte tala om. Denna tidning råkarde gå i press samma dag som ansökningarna behandlas.

Jätteintresse!

det lokala. Men visst har det ett mycket större värde just därför att det är lokalt. Tänk vad roligt det måste vara när man kan säga att det här lekte jag själv som barn, det här har min mormor lärt mig, det här visade mig min pappa och så vidare. Det jag förmedlar vidare får ju då en helt annan dimension — en styrka och en rikedom som vi måste så vakt om!

Vid dessa temadagar presenterades en gammal sångbok, som sedan visst sig vara lokalt utbredd, nämligen FATTIGMÄNNEN OCH RIKEMÄNNEN.

Jag har konstaterat att den är känd i Kiruna, Gällivare, Malmberget, Koskullskulle, Nattnavaara, Lansjärv, Vuolle-riim och Jokkmokk. Därutöver finns inga uppgifter om leken förrän i Mållar-dalen.

- Vilka är lekte ni den?
- Vid vilka tillfällen?
- På vilken ort var ni bosatta?
- Vilka regler gällde när rikemännen gav sin gåva?
- Lekens utförande i övrigt?
- Minns ni vem som lärde ut leken?
- Avvikande sångtext?

Du som siter inne med upplysningar kan kontakta Bengt Martinsson, Agatan 1, 972 00 Gällivare.

ALMANACKAN

MARS

13	Teater: Smalamedi	Gällivare
14	Klassisk afton: Sigvard Hammar	Dunderet
14	Gällivare marknad	
15	Gällivare marknad	
	Baronessan Cup, Lilla Golvia Cup, Slalomtävling, fotboll	
16	Gällivare marknad	
	Baronessan Cup, storslalom	
17	Teater: Ön	Koskullskulle
19	Väsning av ånglok, gamla vagnar, musik vid järnvägsstationen	
20	Musikcafé med Vällkommokolas elever	
21-23	Malmbergsteater	
21	Teater: Ön	Hakkas
22	BMW Alpin Cup final	Dunderet
23	Nautanloppet	
	BMW Alpin Cup final	Dunderet
25	Musikcafé	
29	Kartumraiden	
31	Hakkasloppet	

APRIL

4-9	Konstutställning	Malmbergets Missionskyrka
4-6	LKAB cupen	
5	Viltvårdsdag med Artur Leidgren	Dokkas
	Gällivarecupen, brottning, Dunderet Cup, Slalom	Dunderet
6	Bankuppen	
	Draghundstävling	Dunderet
12	Viggen Cup final	Dunderet
13	Viggen Cup final	Dunderet
16	Musical: Ringar på vattnet	Gällivare
19	Årsmöte för Sveriges Amatörradiosändare med utställning.	
	Rockcafé	Malmberget
20	Årsmöte för Sveriges Amatörradiosändare	
21	Teater: Huckle Berry Finn	Gällivare
24	Musikcafé med Vällkommokolas elever	
26	Pimpelstävling 10-årsjubileum	Dokkas
30	Valborgsmässofirande på Hembygdsområdet	Puolthikasvaara
	Tegnåssrafetten	

MAJ

4	Lydnadstävling — hundar	
10	LKAB Cup fotboll	Vassaraälven
24	Sverige Cup kanotslalom	
	Friskare dagen	
	Premiär Nunisparken Artister: Plaza Sweets	
25	Sverige Cup störtlopp kanot	Vassaraälven
29	Bruks- och karaktärsprov — hundar	
31	Bågskyttetävling	Malmberget
	Orienteringens dag	

JUNI

1	Naturens dag	
2-7	Musikens vecka	Malmberget
1-8	Sångärfestival	
6	Bruks- och karaktärsprov — hundar	
7	Gällivare gatustafett, Flygets dag	
	Invägning Malmbergets centrum—bassäng	
8	Linavängen	
7-		
8	Internationell hundutställning	
14	Bruks- och karaktärsprov — hundar	
	Malmens väg	
15	Hembygdsområdet och Gällivare camping öppnar	Malmberget
	Kaptenspielen	
20	Midsommarfest Hembygdsområdet med Gällimalaget	
24	Musikbussen	
27	Gällivare sommarmarknad	
	Midnattssolsträffen — MC	
	Nunisparken: Jerry Williams	
28	Gällivare sommarmarknad	
	Midnattssolsträffen — MC	
29	Gällivare sommarmarknad	
30	Musikbussen	
	Trivselkväll	

JULI

1	Musikbussen	
5	Resa i gruvsamhälle	
6	Guldvascardag i Nauranen	
	Musikbussen	
7	Trivselkväll	
8	Musikbussen	Ullatti
12	Hembygdsdag	
	Resa i gruvsamhälle	
13	Nunisparken: Jörgen Edman och Polarna	
	Hembyggsdag	
	Musikbussen	Ullatti
14	Trivselkväll	
15	Musikbussen	
18	Nunisparken: Vikingarna	
19	Hakkas sommarmarknad	
	Resa i gruvsamhälle	
	Nunisparken: Imperiet	